

Олексій С. Єремєєв*

ОГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

В представленому матеріалі обґрунтовано дескриптивну модель ефективного механізму забезпечення конкурентоспроможності галузі з урахуванням існуючих конкурентних переваг підприємств галузі, її потенціалу та необхідності структурної трансформації галузі за інвестиційно привабливими підгалуззями. Автором надано ґрунтовне узагальнення основних нагальних проблем машинобудівної галузі та причин, що їх сформували. В першу чергу, окрім викликів і наслідків повномасштабного вторгнення, це відсутність стратегічного документу щодо розвитку галузі, високий рівень зносу основних виробничих засобів, низький рівень конкурентоспроможності продукції галузі та недостатність власних та інвестиційних фінансових ресурсів.

Автором здійснено теоретико-практичне узагальнення системи заходів з їх змістовними характеристиками щодо підвищення рівня конкурентоспроможності машинобудівної галузі на макро- та мікрорівні. Серед інших, вказана система включає необхідність: розробки та прийняття стратегічного документу щодо розвитку галузі, а також корегування Плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України (2022 р., Лугано); забезпечення державної підтримки галузі та залучення зарубіжних інвестицій; вдосконалення системи державного замовлення та закупівель; відновлення логістичної інфраструктури; спрощення регуляторних вимог та зменшення кількості перевірок на підприємствах галузі у період війни; забезпечення конкурентоспроможності продукції та зростання інноваційної складової; розширення ринків збуту; диверсифікація виробництва; підвищення кваліфікації кадрів; формування ефективної маркетингової стратегії та впровадження цифрових інструментів; подальша інтернаціоналізація галузевого бізнесу через створення спільних підприємств тощо.

Визначено прогностичні тенденції розвитку машинобудівної галузі за умови реалізації узагальної системи заходів, які виокремлено в такі категорії — відновлення та оновлення; переорієнтація на нові ринки; розвиток оборонної підгалузі; інтеграція в глобальні ланцюги постачання; екологізація та сталий розвиток; укріплення кадрового потенціалу.

Ключові слова: конкурентоспроможність, машинобудівна галузь, організаційно-економічний механізм, стратегічне управління, конкурентні переваги, система заходів.

Табл. 3. Рис. 1. Літ. 10.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-301-652-661

* ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-9700-0123>

Oleksii Yeremeiev

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR INCREASING THE COMPETITIVENESS OF THE MACHINERY INDUSTRY OF UKRAINE

The presented material substantiates a descriptive model of an effective mechanism for ensuring the competitiveness of the industry, taking into account the existing competitive advantages of the industry's enterprises, its potential and the need for structural transformation of the industry into investment-attractive subsectors. The author provides a thorough summary of the main pressing problems of the machine-building industry and the reasons that formed them. First of all, in

---

* Higher Educational Institution "University "Ukraine". Ukraine.

addition to the challenges and consequences of a full-scale invasion, this is the lack of a strategic document on the development of the industry, a high level of depreciation of fixed assets, a low level of competitiveness of the industry's products and a lack of own and investment financial resources.

The author has carried out a theoretical and practical generalization of the system of measures with their substantive characteristics to increase the level of competitiveness of the machine-building industry at the macro and micro levels. Among others, the specified system includes the need to: develop and adopt a strategic document on the development of the industry, as well as adjust the Action Plan for the Post-War Recovery and Development of Ukraine (2022, Lugano); ensure state support for the industry and attract foreign investment; improve the system of state orders and procurement; restore the logistics infrastructure; simplify regulatory requirements and reduce the number of inspections at industry enterprises during the war; ensure product competitiveness and increase the innovative component; expand sales markets; diversify production; improve personnel skills; form an effective marketing strategy and implement digital tools; further internationalize industry business through the creation of joint ventures, etc.

Forecast trends in the development of the machine-building industry have been determined, provided that a generalized system of measures is implemented, which are divided into the following categories: restoration and renewal; reorientation to new markets; development of the defense sub-industry; integration into global supply chains; greening and sustainable development; strengthening of human resources.

Keywords: *competitiveness, machine-building industry, organizational and economic mechanism, strategic management, competitive advantages, system of measures.*

Peer-reviewed, approved and placed: 15.07.2026

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Актуальність тематики зумовлена необхідністю подолання як наслідків повномасштабного вторгнення, так і накопиченими десятиліттями проблемами в машинобудівному комплексі, зокрема, відсутністю стратегічного документу щодо розвитку галузі, високим рівнем зносу основних виробничих засобів, непомірним засиллям імпортних товарів-аналогів, низьким рівнем конкурентоспроможності продукції галузі, а також недостатністю власних та інвестиційних фінансових ресурсів. Власне, необхідність розробки дієвих організаційно-економічних механізмів та інструментів постає через поступову втрату машинобудівною галуззю свого сегменту як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Машинобудівні підприємства мають стратегічне значення для соціально-економічного та безпекового розвитку України. Зокрема, вони забезпечують значну кількість робочих місць, а найбільш ефективні – формують дохідну частину державного та місцевих бюджетів. В економічному аспекті машинобудівний комплекс відіграє значну роль в розвитку національної економіки країни, в першу чергу, через створення засобів виробництва для інших галузей національної економіки, зокрема, агропромислового комплексу, транспорту, будівництва, хімічної та металургійної промисловості, добувної підгалузі промисловості тощо. В безпековому аспекті, машинобудівна галузь наразі активно задовольняє потреби в продукції військово-оборонного призначення, що формує певний рівень національної безпеки країни. Таким чином, ефективний машинобудівний комплекс є безумовним фундаментом для подальшого розвитку як промисловості, так і народного господарства України в цілому.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Дослідження теоретико-практичних основ та розробка пропозицій і рекомендацій щодо розв'язання окремих проблем з підвищення ефективності системи управління машинобудівною галуззю, в тому числі, деяких питань підвищення конкурентоспроможності машинобудівної галузі знайшли відображення у доробках М. Самофалової, Н. Карачини, С. Іщука, О. Мороза, М. Кропивко, О. Кушніренка, М. Шевченка, А. Целікової, О. Петренка, О.Пінчука, А. Семенюк, І. Морозової та інших. Зазначені вчені обґрунтовують важливість машинобудівної галузі для національної економіки та ідентифікують сучасні проблеми її конкурентоспроможного розвитку, розробляючи окремі заходи правового, організаційного та/або фінансово-економічного аспекту, використовуючи різноманітні методологічні підходи до оцінювання рівня конкурентоспроможності.

Не зважаючи на велику кількість наукових доробок, визначена тематика вивчена недостатньо, а проблема формування ефективного механізму забезпечення конкурентоспроможності машинобудівної галузі в умовах нинішніх викликів практично не досліджена.

Формулювання цілей дослідження (мета статті) є розробка та наукове обґрунтування організаційно-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності машинобудівної галузі як інструменту її ефективного функціонування та розвитку.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Щонайперше, необхідно ідентифікувати основні нагальні проблеми машинобудівної галузі та причини, що їх сформували. На основі проведених досліджень [1-6] в таблиці 1 узагальнено відповідну інформацію.

Таблиця 1. Основні проблеми та причини їх виникнення в галузі машинобудування, сформовано автором за [2; 3]

№	Проблема	Причина
1	Скорочення підприємств галузі, втрата та ліквідація частини з них, релокація за межі країни	Повномасштабне вторгнення і тимчасова окупація територій
2	Зношеність основних виробничих засобів підприємств машинобудування залежно від виду діяльності на 50-60%	Недостатність інвестиційних та грантових фінансових ресурсів
3	Нестача кваліфікованого персоналу	Відтік кваліфікованих фахівців за кордон, еміграційні та мобілізаційні процеси
4	Низький попит на зовнішньому і внутрішньому ринках та неповне завантаження виробничих потужностей	Низький рівень конкурентоспроможності продукції галузі
5	Залежність вітчизняних підприємств від постачань вузлів, деталей та комплектуючих виробів з інших країн	Порушення логістичних маршрутів та нерозвиненість інфраструктури ринку (відсутність дистриб'юторської системи, технічного обслуговування тощо)
6	Недостатній рівень державної підтримки	Відсутність системних державних програм та стратегій щодо розвитку машинобудівної галузі
7	Низький рівень науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в галузі	Відсутність відповідних фінансових механізмів та пільгового оподаткування суб'єктів господарювання
8	Відсутність повноцінної можливості модернізації підприємств галузі і забезпечення їх сучасними інноваційними технологіями	Недостатність обігових коштів через високі ставки кредитування для товаровиробників та відсутність кредитних канікул

Слід зазначити, що нині окремі програмні продукти щодо державної підтримки машинобудівної галузі впроваджено через політику розвитку українських виробників «Зроблено в Україні» [7]. Серед основних напрямів такі:

1. В Україні існує вимога щодо локалізації в публічних закупівлях. При використанні тендерних процедур для закупівлі товарів, що підпадають під ці вимоги, необхідно забезпечити вказану законом частку місцевого компонента в продукції (залізничної техніки, громадського транспорту, комунальної і спеціальної техніки, енергетичного обладнання, металоконструкцій тощо — на сьогодні всього 125 товарів).

2. Українським фермерам, які інвестують у придбання сільськогосподарської техніки виробництва вітчизняних підприємств, держава надає компенсацію у розмірі 25% від вартості техніки.

3. Приватним покупцям енергетичного, будівельного і комунального обладнання, а також ліфтів і громадського транспорту, вироблених на території України з локалізацією не меншою за 40%, держава компенсує 15% вартості цих видів техніки.

4. Субвенційна програма для громад з підтримкою співфінансування, спрямована на закупівлю шкільних автобусів, виконуючи кілька важливих завдань одночасно: забезпечує підвезення учнів до навчальних закладів та стимулює українських виробників отримувати нові замовлення.

5. Підприємства в переробній промисловості мають змогу залучити до 8 мільйонів гривень державної підтримки для модернізації обладнання за умови, що вони забезпечують співфінансування у розмірі 50%, а також створюють щонайменше п'ять нових робочих місць.

6. Окрема державна програма пропонує гранти на відновлення до 16 мільйонів гривень для підприємств, які зазнали руйнувань.

7. Підприємства переробної промисловості можуть отримати до 150 мільйонів гривень на інвестиційні цілі з низькими відсотковими ставками, завдяки існуючій програмі «Доступні кредити 5-7-9».

8. Індустріальні парки вирішують низку важливих завдань для потенційних інвесторів: забезпечують оформлену промислову землю, підведені мережі, наявні промислові будівлі, а також забезпечують кращі умови завдяки податковим і митним стимулам.

9. Для інвестиційних проєктів вартістю від 12 мільйонів євро існує набір форм державної підтримки, які дозволяють компенсувати до 30% вкладених інвестицій.

10. Іноземним та українським інвесторам доступні інструменти страхування воєнних ризиків.

11. Програма фінансування від банків партнерів Експортно-кредитного агентства (ЕКА) без майнової застави.

Не зважаючи на окремі заходи, пов'язані з покращенням передумов функціонування та розвитку машинобудівної галузі, необхідно систематизувати проблемні напрями і сформувати організаційно-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності підприємств галузі в цілому.

Зважаючи на зазначене, нами пропонується дескриптивна модель ефективного механізму забезпечення конкурентоспроможності галузі (рис. 1). Особливістю запропонованої моделі є те, що в ній:

1. Враховано конкурентні переваги підприємств галузі:
  - історичні напрацювання окремих підгалузей (підприємств);
  - перспективний розвиток підприємств оборono-промислового призначення (активне виробництво за напрямками: бронетехніка; морські та радарні системи; високоточне озброєння; боєприпаси; авіабудування; авіа ремонт тощо);
  - державне замовлення продукції вищезазначених суб'єктів господарювання через спрощені процедури закупівлі (функціонує кластер з розвитку оборонних технологій «Brave1»);
  - дешева робоча сила, в тому числі висококваліфікована;
  - надання державних гарантій щодо страхування та кредитування;
  - суттєвий розвиток транспортного (залізничного та автобусного) машинобудування;
  - розвиток електронної та кабельно-провідникової підгалузі,
  - наявність енергетичного машинобудування для різних секторів енергетики (обладнання для виробництва електроенергії з відновлюваних джерел енергії, обладнання для відновлюваної енергетики, розроблення та впровадження розумних енергоощадних приладів тощо).

Рис. 1. Дескриптивна модель формування механізму забезпечення конкурентоспроможності машинобудівної галузі, авторська розробка

2. Обґрунтовано потенціал галузі:

- повоєнна відбудова вимагатиме спеціальної техніки — машин для розмінування, для перевезення вибухонебезпечних предметів, міношукачів, іншої спецтехніки (приклади розробки катеру для розмінування акваторії — «Компанія Гольфстрім»);
- довгострокові перспективи заміни енергоблоків теплової генерації, зруйнованих в Україні під час війни, електростанціями з малими модульними реакторами (меморандуми про співпрацю з «Rolls-Royce» та «Westinghouse»);

- існує можливість організації виробництва в сучасній автомобільній промисловості, зокрема в галузі електричного транспорту, на території країни, передбачає залучення глобальних автовиробників для локалізації виробничих потужностей. Це зумовлено вигідним географічним розташуванням та існуючими стимулами у рамках створення та функціонування індустриальних парків. Крім того, така ініціатива сприятиме розвитку виробництва екологічно чистого транспорту;

- виробництво сільськогосподарської техніки для забезпечення внутрішніх потреб АПК. В «Стратегії розвитку агропромислового комплексу» передбачається будівництво протягом 10 років після війни восьми заводів, які вироблятимуть сільськогосподарську техніку [8].

3. Відзначено необхідність формування оптимальної структури галузі за тими підгалузями, які інвестиційно привабливі і можуть потенційно ефективно функціонувати та розвиватися [9; 10].

4. Відмічено, що обов'язковою передумовою реалізації механізму є ефективне використання трудових, фінансових та матеріальних ресурсів на суб'єктах господарювання галузі.

5. Визначено перспективні та існуючі інструменти (політика розвитку українських виробників «Зроблено в Україні») державної підтримки галузі через податкові, кредитні та митні преференції.

Таким чином, в запропонованій моделі відображено конкурентні переваги вітчизняного машинобудівного комплексу, які мають результативно трансформуватися шляхом здійснення ефективної системи управління галуззю (оптимальне поєднання трудових, фінансових та матеріальних ресурсів з інструментами зовнішнього середовища – впровадження та застосування податкових, митних та кредитних преференцій), що призведе до отримання конкурентоспроможної продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Наступним кроком нашого дослідження є узагальнення системи заходів та надання їх змістовних характеристик щодо підвищення конкурентоспроможності машинобудівної галузі за окремими рівнями (таблиці 2 та 3).

Реалізація запропонованих заходів повинна сформувати передумови для повноцінної відбудови машинобудівної галузі, а також сприятиме підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів господарювання на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Прогнозуючи тенденції розвитку машинобудівної галузі на майбутні 5-10 років за умови реалізації вищевказаної системи заходів, а також враховуючи позитивну військово-політичну ситуацію, сприятливий інвестиційний клімат та потенційну модернізацію галузі, можна відмітити такі трендові напрями [2]:

1. Відновлення та оновлення. Прогнозується поступове відновлення машинобудівельного комплексу після завданих війною руйнувань. Основний акцент буде зроблено на модернізацію виробництв, впровадження інноваційних технологій та підвищення продуктивності. Це охоплюватиме автоматизацію процесів, розвиток цифрових рішень, а також інвестиції у виробництво товарів з високою доданою вартістю.

Таблиця 2. Система заходів щодо підвищення конкурентоспроможності галузі на мікрорівні, сформовано за [2; 3]

№	Захід	Зміст
1	Забезпечення конкурентоспроможності продукції	Наближення продукції машинобудування до регламентів та стандартів країн-партнерів, сертифікація продукції
2	Зростання інноваційної складової	Впровадження сучасних технологій, автоматизацію виробництва та розвиток нових продуктів, що відповідають вимогам міжнародних ринків
3	Розширення ринків збуту	Участь у міжнародних виставках та пошук нових ринків у Європі, Азії та Північній Америці
4	Диверсифікація виробництва	Використання інструментарію концепту Індустрія-4.0 на підприємствах, орієнтуючись на потреби оборонного сектору та експортно орієнтовані товари
5	Збільшення обсягів виробництва та рівня завантаження виробничих потужностей	Нарощування процесів автоматизації виробничих процесів, впровадження їх роботизації
6	Підвищення кваліфікації кадрів	Найм кваліфікованих працівників, розвиток програм навчання та перепідготовки працівників
7	Формування ефективної маркетингової стратегії	Забезпечення інформаційного супроводження процесу збуту продукції
8	Подальша інтернаціоналізація галузевого бізнесу	Створення спільних підприємств із зарубіжними партнерами, а також відкриття вітчизняними підприємствами філій за кордоном

Підприємства, які зможуть адаптуватися до нових умов та оновити основні виробничі фонди, гіпотетично отримають конкурентні переваги на внутрішньому та зовнішньому ринках.

2. Переорієнтація на нові ринки є важливим кроком в умовах змін у зовнішньоекономічній політиці та зростаючої міжнародної підтримки. Вітчизняні машинобудівні підприємства будуть намагатимуться розширити експорт до Європейського Союзу, Північної Америки та регіонів Азії. Входження України в ЄС може забезпечити доступ до нових ринків і дешевих фінансових ресурсів, що стане важливим стимулом для зростання галузі. Досягнення сертифікації продукції відповідно до міжнародних стандартів матиме вирішальне значення, оскільки це дозволить суб'єктам господарювання підвищити свою конкурентоспроможність на світовій арені.

3. Розвиток оборонної підгалузі. У світлі продовжуваної військової агресії та потреби у зміцненні оборонних спроможностей, машинобудівний сектор й надалі активно зосередиться на виробництві для оборонної промисловості. На сьогоднішній день - це створення військової техніки, озброєнь, компонентів та іншого обладнання для військових потреб. За підтримки держави та адекватного фінансування оборонний сектор здатен стимулювати розвиток

високотехнологічних виробництв, які згодом можуть отримати широке застосування і в повоєнному житті.

Таблиця 3. Система заходів щодо підвищення конкурентоспроможності галузі на макrorівні, сформовано за [2; 3]

№	Захід	Зміст
1	Прийняття стратегічного акту щодо розвитку галузі (Програма, Стратегія тощо)	Забезпечення та імплементація інституціонального інструментарію підтримки розвитку машинобудування
2	Внесення змін до Стратегії розвитку індустріальних парків до 2030 року [17]	Посилення відповідальності органів місцевого самоврядування за створення перешкод при виділенні меж земельної ділянки та прогнозованої точки приєднання
3	Забезпечення державної підтримки галузі	Надання державних гарантій для іноземних інвесторів, а також підприємствам - субсидій, податкових та митних пільг, доступу до фінансових ресурсів, державних гарантій щодо експортного страхування та кредитування
4	Отримання зарубіжних інвестицій	Міжнародні організації (ЄС та МВФ, наприклад) надають гранти та кредити на відбудову інфраструктури та стимулювання експорту
5	Корегування Плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України (2022 р., Лугано)	Актуалізація, консолідація та узгодження відповідно європейської практики діючих державних та галузевих стратегічних документів відповідно до Плану
6	Вдосконалення системи державного замовлення та закупівель	Формування стратегічного планування закупівель міністерствами та іншими центральними виконавчими органами влади
7	Спрощення регуляторних вимог, зменшення кількості перевірок	Відповідні розпорядження (постанови) КМУ, при необхідності – Верховної ради України
8	Відновлення логістичної інфраструктури	Відбудова транспортної інфраструктури, зокрема залізничних та автомобільних шляхів, а також розвиток альтернативних маршрутів через західні кордони держави

4. Посилення інтеграції українських машинобудівних підприємств у глобальні ланцюги постачання стає все більш очікуваним. Важливу роль у цьому процесі відіграватиме інтернаціоналізація бізнесу через створення спільних підприємств із зарубіжними партнерами та залучення іноземних інвестицій. Це надасть доступ до нових ринків, сучасних технологій та фінансових ресурсів. До того ж, інтеграція сприятиме впровадженню світових стандартів виробництва і управління, що, в свою чергу, підвищить конкурентоспроможність українських компаній.

5. Екологізація та сталий розвиток є важливими напрямками в контексті глобальних тенденцій до відмови від викопного палива та переходу на «зелену» економіку. Вітчизняна машинобудівна галузь орієнтується на впровадження екологічно чистих технологій та випуск продукції, що відповідає стандартам сталого розвитку. Це передбачає розвиток електротранспорту, виробництво обладнання для використання

відновлюваних джерел енергії, а також впровадження енергоефективних рішень на більшості машинобудівних підприємствах.

6. Укріплення кадрового потенціалу є важливим для успіху машинобудівної галузі, який формується на основі вдосконалення людського капіталу. У найближчий період необхідно зосередити зусилля на навчанні та перекваліфікації фахівців, інтеграції сучасних освітніх програм, а також зацікавленні молодих спеціалістів у цій сфері. Співпраця з університетами, розвиток дослідницьких центрів та залучення кваліфікованого персоналу сприятимуть інноваційному розвитку машинобудівної галузі і підвищенню її конкурентоспроможності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, в результаті проведених досліджень було сформовано такі висновки:

1. Узагальнено основні проблеми машинобудівної галузі та причини, що їх сформували. В першу чергу, окрім викликів повномасштабного вторгнення, це відсутність стратегічного документу щодо розвитку галузі, високий рівень зносу основних виробничих засобів, низький рівень конкурентоспроможності продукції галузі та недостатність власних та інвестиційних фінансових ресурсів.

2. Відзначено реалізацію окремих програмних продуктів щодо державної підтримки машинобудівної галузі через політику розвитку українських виробників «Зроблено в Україні».

3. Розроблено дескриптивну модель ефективного механізму забезпечення конкурентоспроможності галузі з урахуванням існуючих конкурентних переваги підприємств галузі, її потенціалу та необхідності формування оптимальної структури галузі за інвестиційно привабливими підгалузями.

4. Узагальнено систему заходів та надано їх змістовну характеристику щодо підвищення конкурентоспроможності машинобудівної галузі за окремими ієрархічними рівнями.

5. Визначено прогностичні тенденції розвитку машинобудівної галузі за умови реалізації узагальненої системи заходів, які виокремлено в такі категорії: відновлення та оновлення; переорієнтація на нові ринки; розвиток оборонної підгалузі; інтеграція в глобальні ланцюги постачання; екологізація та сталий розвиток; укріплення кадрового потенціалу.

1. Целікова А.С., Місько Є.М. Сучасний стан та проблеми розвитку машинобудівних підприємств України. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024 рік. Том 9. № 2., С. 228-235. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-39>

2. Морозова І. І. Військові дії та їх вплив на машинобудівний комплекс України. Український промисловий вісник. 2023. С. 57–72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-8-5>

3. Пінчук О.В. Трансформаційні зміни у машинобудуванні України під впливом воєнних дій. Трансформаційна економіка, №3 (08), 2024, с.37-44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-8-5>

4. Карачина Н.П., Кошовий В.В. Трансформація розвитку та напрями розбудови машинобудування України. Економічний простір. 2024. № 190. С. 218-222. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-40>

5. Ішук С.О., Созанський Л.Й. Розвиток машинобудування в Україні: тенденції і загрози. Економічний вісник Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет». 2023. № 1. С. 31–40.

6. Кушніренко О.М., Гахович Н.Г. Стратегічні напрями повоєнного відновлення машинобудування в Україні. Економічний вісник університету. 2023. Випуск 56. С. 5–15. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-40>

7. Машинобудування: програми та політики розвитку URL: https://madeinukraine.gov.ua/mashbud_2026.pdf

8. Презентація «Стратегія розвитку агропромислового комплексу». URL: <https://egritech.org/uk/strategiya-rozvytku-agropromyslovogo-kompleksu/>

9. Васильківський, Д. (2023). Механізм підвищення ефективності машинобудівних підприємств у конкурентних умовах. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 316(2), 346–349. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-54>

10. Єгор Лук'яненко. Стан та тенденції розвитку машинобудівної галузі України у повоєнний час (2014 – 2023) Challenges and Issues of Modern Science, 2 (2024). С. 165–174. доступ: https://www.researchgate.net/publication/402332609_Stan_ta_tendencii_rozvitku_masinobudivnoi_galuzi_Ukraini_u_povoennij_cas_2014_-_2023

1. Tselikova A.S., Misko Ye.M. Suchasnyi stan ta problemy rozvytku mashynobudivnykh pidpriemstv Ukrainy. Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky. 2024 rik. Tom 9. № 2., S. 228–235. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-39>

2. Morozova I. I. Viiskovi dii ta yikh vplyv na mashynobudivnyi kompleks Ukrainy. Ukrainskyi promyslovyi visnyk. 2023. S. 57–72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-8-5>

3. Pinchuk O.V. Transformatsiini zminy u mashynobuduvanni Ukrainy pid vplyvom voiennykh dii. Transformatsiina ekonomika, №3 (08), 2024, s.37–44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-8-5>

4. Karachyna N.P., Koshovy V.V. Transformatsiia rozvytku ta napriamy rozbudovy mashynobuduvannya Ukrainy. Ekonomichnyi prostir. 2024. № 190. S. 218–222. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-40>

5. Ishchuk S.O., Sozanskyi L.I. Rozvytok mashynobuduvannya v Ukraini: tendentsii i zahrozy. Ekonomichnyi visnyk Derzhavnoho vyshchoho navchalnoho zakladu «Ukrainskyi derzhavnyi khimiko-tekhnologichnyi universytet». 2023. № 1. S. 31–40.

6. Kushnirenko O.M., Hakhovych N.H. Stratehichni napriamy povoiennoho vidnovlennia mashynobuduvannya v Ukraini. Ekonomichnyi visnyk universytetu. 2023. Vypusk 56. S. 5–15. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-40>

7. Mashynobuduvannya: prohramy ta polityky rozvytku URL: https://madeinukraine.gov.ua/mashbud_2026.pdf

8. Prezentatsiia «Stratehiia rozvytku ahropromyslovoho kompleksu». URL: <https://egritech.org/uk/strategiya-rozvytku-agropromyslovogo-kompleksu/>

9. Vasylykivskyi, D. (2023). Mekhanizm pidvyshchennia efektyvnosti mashynobudivnykh pidpriemstv u konkurentnykh umovakh. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 316(2), 346–349. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-54>

10. Yehor Lukianenko. Stan ta tendentsii rozvytku mashynobudivnoi haluzi Ukrainy u povoienniy chas (2014–2023) Challenges and Issues of Modern Science, 2 (2024). S. 165–174. доступ: https://www.researchgate.net/publication/402332609_Stan_ta_tendencii_rozvitku_masinobudivnoi_galuzi_Ukraini_u_povoennij_cas_2014_-_2023